ყურსზ ხელმოწერის ფასი

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ: თვითონ რედაქციას კუკიაში, აკჰალის ქუჩა, თ. ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში, წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიას სათავად-აზნაურო ბანკის სასლებშისასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

187–1890 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877–1890

„ივერია“

გამოვა 1890 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ვისაცსურს დაიკვეთოს გაზეთი 1890 წლისათვის, მიჰმართოს:

ტფილისში: ა) თვითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა-შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გალერეაში.

ტფილისს გარედ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამასთანავე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო პასუხისმგებელ იქნება მარტო იმ ხელის-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დასაკვეთის შესაწყნდრს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

შაბათს, იანვრის 6-ს,

ტფილისის „კრუჟოკის“

დარბაზში

გამართული იქნება

ბალი

ტფილისის სათავად-აზნაურო სასწავლებლის სასარგებლოდ.

ფასი ბილეთისა 2 მან.

ბილეთები ისყიდება „კრუჟოკის“ შვეიცართან.

ქალებს შეუძლიანთ გულ-ამოუჭრელ კაბებითაც დაესწრნენ.

(3–1)

ახალი ამბავი

— ტფილისის სათავად-აზნაურო სკოლიდგან შეგვატყობინეს: ამ დღესასწაულებისათვის ბევრი პანსიონერი წავიდა შინ, მაგრამ ვინც დარჩა, არც ისინი ნაღვლობენ თავიანთ დარჩენას, მშობლების უნახველობას. ჩვეულებისამებრ კნეინა მარიამ ვახტანგის ასულმა ორბელიანისამ ბავშვებს უხვად გამოუგზავნა კამფეტები, სკოლის მზრუნველის კომიტეტის ვიცე-პრეზიდენტმაც თავის მხრით უხვი ძღვენი მოართვა ბავშვებს: ღვინო, ხილი და კამფეტები. ახალ-წლის დღეს რჩეული პანსიონერები წავიდნენ მისალოცად ჯერ კნეინა მარიამ ვახტანგის ასულ ორბელიანისასთან. კნეინას დიდის თავაზით მიელო პატარა სტუმრები, მიეწვია დასაბერებლად, ბავშვებსაც გულ-წრფელი მადლობა გადაეხადათ მთელის ამხანაგობის სახელით და წამოსულიყვნენ ვიცე-პრეზიდენტისას. აქაც აგრეთვე ტკბილად მიელოთ. კნეინა დახვედროდათ, მადლობა განეცხადებინათ იმისთვის და ის-ის იყო უნდა წამოსულიყვნენ, რომ თითონ სახლის პატრონსაც მოესწრო იმათთვის და ბავშვების მადლობაზე ეთქვა: ისწავლეთ, ქვეყანას გამოადექითო, და თანაც ეხარებინა, ხვალ გოხინაყიც მოგერთმევათო. ბავშვების აღტაცებას მეორე დღეს საზღვარი არა ჰქონდა. სწორედ მადლობის ღირსნი არიან ჩვენი მოღვაწენი, რომ მშობლების უნახველობით და იმათთან დროს გაუტარებლობითა ცოტა გულ-დაწყვეტილი ბავშვები გაახარეს უცხო და უცხო მოსაკითხით.

*** დღეს მოგვივიდა პაწია წიგნი, მოზრდილ ყმაწვილებისათვის დაწერილი მოთხრობა იაკობ გოგებაშვილისა: „იავნანამ რა ჰქმნა“. წიგნი ლამაზად არის გამოცემული, კარგს ქაღალდზედ, სულ ორი შაური ღირს და ყველა ბავშვი დიდის სიამოვნებით წაიკითხავს.

*** გამოვიდა და უკვე მივიღეთ აგრეთვე ქართულის წიგნის მაღაზიის მიერ გამოცემული „საერო კალენდარი მხატვრობით“, რომლის შინაარსი მოკლედ ამას წინად უკვე გვქონდა ჩვენს ახალ ამბებში დაბეჭდილი. წიგნი დიდის ფორმატისაა, საკალენდარო ცნობათა გარდა ბევრს სხვა გამოსადეგსა და საჭირო ცნობას შეიცავს და სურათებიც საკმაოდ ბევრია შიგ მოთავსებული. სამწუხაროდ, ბეჭდვის მხრით წიგნს დიდი ნაკლი ეტყობა და ზოგიერთი სურათი ერთიან მკრთალად არის დაბეჭდილი. ამ კალენდრის დაბეჭდვა მით არის განსაკუთრებით სასიამოვნო, რომ პირველი მაგალითია ჩვენში სურათებიანის კალენდრის გამოცემა. იმედია, შემდეგში გამომცემლები უკეთ შეასრულებენ ამ საქმეს და უფრო უნაკლულოდ გამოსცემენ. წიგნში სულ 40 გვერდია და ღირს ორი აბაზი.

*** სოფ. გიორგი-წმინდა (ტფილისის მაზრა): 25 დეკემბერს იყო ყრილობა სოფ. გიორგი-წმინდის საზოგადოებისა. ყრილობაზედ ჰქონდათ სჯა და ლაპარაკი იმაზედ, თუ როგორ მოეშორებით ავაზაკობასა და ქურდობაში მეტად თავ-გასული გლეხი იავორბულიაშვილიო. ლაპარაკის შემდეგ ყრილობამ ერთ-ხმად გადასწყვიტა და დაადგინა განაჩენი: ვითხოვოთ, რომ ბულიაშვილი იქმნას გადასახლებული საცხოვრებლად სადმე შორს ჩვენგანაო. ყოველივე იმისი ხვედრი სახელმწიფო ხარჯი, ბეგარა და სხვა გადასახადი საზოგადოებამ იკისრა, აგრეთვე იკისრეს იმის მცირე წლოვანი შვილების მზრუნველობა და საზრდოს ძლევა, ვიდრე სრულ-წლოვანნი შეიქმნებიან. ყრილობაზედ დაესწრო სართიჭალის ბოქაული ბ-ნი დ. ნაცვლიშვილი, რომელსაც წარუდგინეს შედგენილი განაჩენი.

*** იქიდამვე: ჩვენს სოფელშიაც მძვინვარებს ახალი სენი ინფლუენცია. ავადმყოფობა იმ ნიშნებისაა, როგორსაც გაზეთებში იწერებიან. ისეთი სახლი არ არის, რომ ორი და სამი ავადმყოფი არ იწვეს. სიკვდილით არავინ დაზიანებულა. ამ სენთან ზოგიერთმა „მედანოსეებმაც“ იჩინეს თავი, რომელნიც არც მეგობარსა და არც ამხანაგს არ ინდობენ.

*** ოზურგეთი: ინფლუენცია, ანუ როგორც სოფლელები ეძახიან, «ახალი ჩამომრები» ოზურგეთსაც კაი ხანია ეწვია. ზამთარი წელს აქ ყინვებით დაიწყო და მასუკან სულ სიცივეებია. ამ ძლიერის ყინვების გამო ფილტვების ანთებაც ხშირია, უფრო სოფლებში, სადაც ბევრი ესალმება წუთი-სოფელს.

*** იქიდამვე: ვცდილობთ ცოტ-ცოტას, რომ შევეწიოთ რასმე წინამძღვრიანთ-კარის დახურულებულს სამეურნეო სკოლას. მაგ სკოლის ზარალი და უბედურება ბევრს აწუხებს ჩვენში და იქნება ცოტაოდენს მაინც გავხდეთ რამე.

*** ჩოხატაური: აქ მოჰკლეს აზ. ლეონტი ჩიგოგიძის სახლში მისი სტუმარი, სამეგრელოდამ ჩამოსული ვაჭარი კაკუის ხევისა ივანე ნინუა. მკვლელნი ვიღაც ბოროტ-მოქმედნი არიან. ორნი მათგანი, როგორც ამბობენ, უკვე შეუპყრია მთავრობას. ავაზაკებს, რაც მოხვედრიათ ხელში, ყველაფერი წაუღიათ. სახლში თოფი რამდენჯერმე გაისროლეს თურმე. სახლის პატრონი სახლში არ იყო, თორემ ისიც სიკვდილს ვერ გადურჩებოდა...

*** სოფ. ნატოხაო (სამეგრელო): ჩვენც გვეწვია ამ ჟამად ახალის მოდის ავადმყოფობა, რომელიც მთელს სოფელს მოედო. თუ არ ვცდებით,

ფელეტონი

უცნაური წამალი

(დასასრული*)

III

ქეთევან ნამცეცაძე რომ დაქვრივდა, სამ[კ]ვიდრეთი მეორეს მომდევნო ქალიშვილი დარჩა, სულ თექვსმეტ-ჩვიდმეტის წლისანი, და ერთიც ერთ-სართულიანი, მელის კუდსავით ძლივს ძლივს გატანილი სახლი, რომელსაც [წ]ელ-[წ]ადში მანეთი ქირა შემოსდიოდა თითო და რომლითაც იკვებებოდა ნამცეცაანთ უვაქკაცო ოჯახი. ტყუილა არ დარქმეოდათ გვარად ნამცეცა, მართლაც-და ყველანი რაღაც დაღლეულები, დაღეულები და კუდრაბი იყვნენ, ქონდრის კაცებსავით ტანად არ იყრიდნენ და თუ ვინ მოგესალმებოდათ, ისევ სიგანით, თორემ სიმაღლე ბედად არ ეწერათ.

მთელს ნამცეცაანთ გვარში მხოლოდ ერთი დარიკო განირჩეოდა, ქეთევანის შუათანა ქალიშვილი, მხოლოდ ის არ ჩამოსხა ბუნებამ საერთო, საგვარეულო ყალიბში. დარიკო არც მასა ჰგავდა, არც [მა]მას, არც [ნ]ათესავს შორეულს ნათესავს... [ტა]ნად ძ[ლ]ევსზე წლის შავკაცი [იყო] დასაძლევად, ტანმაღალი, ლამაზი, თმა-წარბა და თვალ-ჟუჟუნა გოგონა სწორედ საკვირველი არსება შეექმნა ბუნებას: საშინელი ცქრიალა იყო, ცოცხალი, კეთილი და უბრყვილო გული ჰქონდა და ამასთან ისეთი გამბედავი იყო, ისეთი პირში მთქმელი და მკვახე-მკვახე სიტყვების მსროლელი, რომ თავისის უბოდიშობით თვით ურცხვსაც სირცხვილის ალ მურს ააღენდა. იმის პაწია და მოგრძო სახეს იმდენი ეშხი ჰქონდა, რომ უცნობის უცაბედად შემდგარს თვალსაცკი ატყვევებდა და უნებურად გულში გააელებინებდა: რა სასიამოვნო სახის ქალიაო!

დარიკო სულ ერთთავად დახტოდა, ერთთავად დაცელქობდა და იმისი ფეხი არც დღე ჩაიკეცებოდა, არც ღამე. გული რომ დაედო საქმისთვის, იმაზედ უკეთესად ვერავინ გააკეთებდა ვერაფერს. მაგრამ ერთს ალაგას დიდხანს [...]ად ყოფნა, დაკვირვებით [...] მალე გადულევდა და გუ[ლი] [...] კვლავ ტრიალს მოჰყვებოდა. [...]იკო არ იყო, იქ ქალების [...] და გართობას მადლი [...] შეიყრებოდნენ, იჯორებდ[ნენ] [...] სიცყვას ძლივს იტყოდნენ [...] და ისევ დაიფანტებოდ[ნენ]. [...] მოთვა-მოპრანჭვა აწუხებ[...], [...] ფიქრი, სცხო[...] პეპელასავით უზრუ[...]უბნის საყვარელი და თვალის ჩინი. ყმაწვილს ქალს მთხოვნელი ბევრი ჰყავდა, მაგრამ ქეთევანი სულ უარზედ იდგა და იმას ამბობდა ხოლმე, რომ ჯერ უფროსი ქალი უნდა გათხოვდესო. უფროსს-კი ძნელად თუ მოიწონებდა დარიკოს მნახველი, და ამიტომ ქმრების შოვნის საქმე როგორღაც დამში ვერ მოდიოდა. ქეთევანს ისე დარიკოს დარდი არ აწუხებდა, როგორც დანარჩენ ქალებისა. მეზობლები დარიკოს ალერსით აშარს ეძახდნენ და ამბობდნენ, რომ ამას მაჭანკალი არ უნდა, თითონვე გაითხოვებს თავისს თავსაო, და ქეთევანიც იმათის აზრისა იყო.

ერთხელ ნამცეცაანთ ეზოში დილა ადრიანად შევიდა ერთი ყმაწვილი კაცი და სახლი გასინჯა. ქეთევანს ერთი ექვს-მანეთიანი მდგმური გაუვიდა და ძალიან აწუხებდა ეს შემოსავლის დამცირება. ყმაწვილმა კაცმა ოდნავ თვალი გადაავლო ოთახს, ქირის ფასად ნათქვამი რვა მანეთი არ იბევრა და სამი მანეთიც მაშინვე მისცა ბედ. რაღა თქმა უნდა, ამ მდგმურის ბედოველათობით გახარებულმა ქეთევანმა დაწვრილებით გამოჰკითხა ვინაობა ყმაწვილს კაცს, გამოიწვრილა, მშობლები და ნათესავები გყავთ თუ არა, სად იდექით აქამდე, რამდენის წლისა ბრძანდებით, როდის დაობლდითო, და სხვა ამისთანა ცხოვრების ქუცმაცი. გასათხოვარ ქალების დედა უფრო იმ გარემოებამ აიყვანა ცამდე, რომ იმისი ჭაბუკი მდგმური კარგს ჯამაგირში იყო და შეიძლებოდა, ვინ იცის, ადამიანს რა არ აწერია შუბლზედ, იმის უფროსის ქალის გამაბედნიერებლად გამოეგზავნა ბედს.

რაღა თქმა უნდა, ახალმა მდგმურმა ჩქარა გაიცნო თავისის სახლის პატრონის ოჯახი, მისვლა-მოსვლა ჰქონდა, გასათხოვარს ქალებს დიდის თავაზით ეკიდებოდა და განსაკუთრებით ეშინიანსა და ცელქს დარიკოს ევლებოდა თავს. ბოლოს ყმაწვილი კაცი ისე შეეჩვია ნამცეცაანთ ოჯახს, რომ სადილ ვახშამიც-კი იქ გაიმართა და ყოველ საღამოს თითქმის იმათში ატარებდა. ქალებს ძმად მიაჩნდათ, ქეთევანი ყოველთვის ალერსიანად ეკიდებოდა და ნამცეცაანთ შორეული ნათესავებიც კი შინაურადა სთვლიდნენ. მდგმური ახალგაზრდა ქალებს ყოველთვის წიგნებს უკითხავდა თავისებურ სხაპა-სხუპით და ისინიც გულდადებით უსმენდნენ. მეტადრე-კი დარიკოს უყვარდა იმის ყურის გდება.

რაღა თქმა უნდა, ასეთმა დაახლოვებამ ყმაწვილის კაცისამ პირველში მეზობლები ძალიან აალაქლაქა და ჭორის გუდაც არა ერთხელ აათამაშეს სხვა-და სხვა ჰანგზედ, მაგრამ იმათ ლაპარაკს ყურს არავინ უგდებდა და ბოლოს იმათაც მოსწყინდათ და დაჩუმდნენ. სხვაფრივ-კი არა შეცვლილა-რა, საგანგებო არა მომხდარა-რა: დარიკო ისეთივე გიჟმაჟი იყო და „აშარი“, როგორც მეზობლები ეძახდნენ ალერსით, ქეთევანი ჩვეულებრივ თითქმის ყოველ კვირა თაფლში აკმრუკულს გულიანს გემრიელს ქადებს აცხობდა, უფროსი ქალი „ბედს“ მოელოდდა და მდგმური-კი ბეჯითად დადიოდა სამსახურში.

— დარიკო! შეეკითხა ერთხელ ჩვეულებრივ ხუმრობის კილოთი ყმაწვილი კაცი: მთხოვნელი რომ გამოგიჩნდეს, არ გათხოვდები?

— რა თავში ვიხლი, უქმროდ რა მიჭირს ნეტა.

— ხომ უნდა გათხოვდე ერთხელაც იქნება, აგრე სახლში ხომ არ დაბერდები?! მეჯვარედ მე გამოგყვები.

— კარგი ცხვარი ხარ, შენს ტყავს მოუარე. თუ გათხოვება აგრე კარგია, რატომ შენ არ ირთავ ცოლს.

— მე?.. მე ჯერ არავინ მიყვარს და უსიყვარულოდ-კი ცოლს არ შევირთავ.

— სიბერემდე რომ არავინ შეგიყვარდეს, სულ აგრე უცოლო უნდა იყო! ეგრე შინ იჯექ, ს ყვარულს ელოდდე ერთი ორმოც-და-ათი წელიწადი და მერე-კი ცოლის შერთვის დროც იქნება პაპიჩემისათვის... გადიხარხარა დარიკომ.

„ინფლუენცია“ უნდა იყოს. იშვიათია ოჯახი, სადაც ორი, ან სამი ავადმყოფი არ იწვეს. ქურდობა და ავკაცობა, ღვთის მადლით, ჩვენკენ არ არის.

*** 2 იანვარს პოლიციის მესამე ნაწილში ცეცხლი გაჩნდა ტფილისის მოქალაქის ქვრივის ეკატერინე სალინოვის სახლში. ცეცხლი დაიწყო სარდაფიდგან, სადაც ერთად შეგროვილს სახმარებლად გამოუსადეგარს ქაღალდს წაეკიდებოდა. ცეცხლი ჩააქრო ცეცხლის მქრობელმა კომანდამ. სახლი დაგირავებულია სახელმწიფო ბანკში. ზანსვე დაუზღვევინებია სამი ათას მანეთად. ცეცხლის გაჩენის მიზეზის შესატყობად გამოძიება სწარმოებს.

არჩილური შვიდ-თავი

თავი I

საამდროო

არ გამოადგა სალექსოდ ნივთ-მაღმერთებთა აზრები,
ნედლის და უმის მასალით აავსო წიგნის ბაზრები,
ტროფობას ვერ მიჰხვდა, თუმც ჰქმებნა მოდის ბრძენთ მონასაზრები,
ოდონდაც ვერ მოათავსა ბუსთან ქორები მწუაზრები;
ნეტა რად ჰზოჭა რიყის ქვა, რად გადაყარა ფაზრები?!
სიურმიდამ წერას ჯახირობს და ვერ სცნობ მუზთა მაზრები.

—

ბევრის ცოდნის პატრონია, ბევრსა სწერს და ბევრსაც არკვევს,
არ დაარჩენს შეუტყობლად ვინ სად რას სწერს, სად ვის აწვევს;
ქრონიკონსა წვლილად სინჯავს, უტყუელსა თვისად არჩევს;
რაც გაუვა, ნელა-ნელა მატიანის კითხვას გვაჩვევს.
არ იჩქარის აზრის დასკვნას, საბუთებს ჰკრებს ნათელ ცხადებს,
მირს მიაგნებს, წვერს შეიტყობს და მაშინ-კი გაასცხადებს,
ერთის მოსმით არ ათავებს, განსჯასგანცდას გააკვლადებს;
სარწმუნოა, სამშობლოსა ისტორიას დიდს ღვაწლს დასდებს.

გონებავრცელი ქადაგი მუშაკობს, სწავლა-ხლებული,
ახოვანების ტაძარი, ოვით ღვთისგან ოსტატებული,
ბრმენთა მოძღვართა მოდასე, ამ დროს ნუგეშად გებული,
რისხვით მგრგვინავი აზიდა, კარგზედ მადლ-მოვლინებული;
იგია ქვეყნის მთიები, ზეგარდმო მონათებული,
ენა-გამწონი სიმართლით, სიყვარულ-შეზავებული,
ღმობიერების მთესველი, სამართლით მოწადებული...
სახეა სათნოებათა, ქველ-საქმე, აზრდიდებული.

—

დიდის მამის შვილი არის, ბევრს მოველით მისგან ჩვენა;
აგერ ოთხი-ხუთის წლის წინ საამედო რამ გვიჩვენა;
გვაქეთ, დიდათ დავუმადლეთ, არ კაკადრეთ არსით წყენა;
იყო გრძნობის წმიდა საზრდო მისი ნახვა და მოსმენა;
თარგმანს გვიძღვნის, თუ გამოთქმულს — განძი არის და შვენა,
სულის წარით ყველა უცდის, — გაუწყრდათ აწ მოთმენა.

—

ენა მისი, წერის გვარი მოგვაგონებს მის დიდს მამას,
დოვლის ლექსზე რაც შოთამ სთქვა, ის უხდება სწორედ ამას,
ოქროდ ბრწყინავს თვის სქესს შორის, ამბავს სწერს, თუ თარგმნის დრამას;
სხვა ბევრივით არ დასცმუკავს, არც აღმერთებს ჩაცმა-ჭამას.

—

გალსა უხდის სამშობლოსა წერით, თარგმნით, სამსახურით,
არცა ამღვრევს ღვიძლსა ენას უცხო წყობით, უსახურით,
ნებაზე თხზავს, სწორად თარგმნის — არ დაათრევს ავტორს ყურით,
ოთხ-ხუთ ენას შეაწონებს, რომ გამოსთქვას თვისებურით.

(შემდეგი იქნება)

ქართული თეატრი

„შეშლილია“, დრამა 2 მოქმედებად.
„დროებითი სიყვარული“, კომედია 2 მოქმედებად.

2 იანვარს ქართულმა დრამატიულმა დასმა ს. პ. სვიმონიძის ბენეფისი გამართა. წარმოდგენაში მონაწილეობას იღებდა კ. ს. მესხი და, რაღა თქმა უნდა, შეშლილის როლს ისა თამაშობდა პირველს პიესაში. ბ-ნ მესხს კარგად იცნობს ჩვენი ქართველი საზოგადოება, ბევრჯელ უნახავს ქართულს სცენაზედ უპირველესს როლებში და პატივსაცა სცემს ამ ჩვენის სცენის ერთს საუკეთესო არტისტთაგანს. ბევრჯელ გვინახავს ბ-ნი მესხი თავისს როლში, ამ „შეშლილის“ თამაშობაზედაც-კი ორჯელსამჯერ შევსწრებივართ, მაგრამ ისე არასოდეს მოგვწონებია, როგორც გუშინ-წინ. არტისტმა სწორედ დიდის ხელოვნებით შეასრულა თავისი როლი, არსად გაუფუჭებია, არსად წაუხდენია. ამ არტისტს ერთი განსაკუთრებული ღირსება აქვს, რომელიც ხანდახან ნაკლულევანებადაც-კი გადაექცევა ხოლმე. თამაშობის დროს კ. მესხს ყოველი ხელის გაქნევა, ყოველი მიმოხვრა და ნაბიჯის გადადგმა ადრევე გამოზომილი-გამოწონილი აქვს, სცენაზედ თავი ძალიან კარგად უჭირავს და ამიტომ ადვილად იტაცებს ადამიანს; არტისტი ისე ბუნებრივად თამაშობს, რომ მაყურებელი ადვილად ეძლევა ილიუზიას. მეტისმეტი ზომიერება, ადრევე აწონვა და გამოთვლა ყოველისავე წვლილისა, თუ არტისტმა გადააჭარბა, თავისს თამაშობაში მეტად დიდი ადგილი დაუთმო ამ გარემოებას და მაყურებელს ყურადღება ძალიან მიაპყრობინა ამ თავის ხელ-ფეხის მოძრაობაზედ, მაშინ ეს ღირსება ნაკლულევანებად შეექმნება. კ. მესხი ამ ღირსება-ნაკლულევანების საზღვარსა და მიჯნაზედ სდგას სწორედ და დიდი თავ-დაჭერა უნდა, რომ ფეხი არ აუცდეს და გაზვიადება არ დაიწყოს. ადგილის სიმცირის გამო აქ [illegible] წვრილებით ვერ შევეხებით იმ საგანს, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ჟესტიკულაციას საზოგადოდ სცენაზედ, დრამატულს ხელოვნებაში, და ამიტომ მ[illegible] ორიოდე სიტყვასა ვკმარობთ ბ-ნ მესხის თამაშობის შესახებ. შემდეგ[illegible] იქნება როდისმე შემთხვევა მოგვეცეს კვლავ დავუბრუნდეთ ამ საგანს [illegible] შ[illegible]ძლებისადა გვარად სავსებით განვიხილოთ.

„შეშლილიამ“ საერთოდ ძალიან კარგად ჩაიარა, მშვენივრად ასრულა ჰარლეიგის მეუღლის როლი ქ-ნმა ავალიშვილისამ და მელიქოვისამ — ყმაწვილის ქალისა, თუმცა ამ არტისტს ერთი რამ უნდა შევნიშნოთ. თუ ქართულის სცენის არტისტ-ქალად ყოფნა უნდა და სიყვარული აქვს ამ საქმისა, კარგს იზამს, რომ დიდი ყურადღება მიაქციოს ქართულის ცოდნას, ქართულში კარგად გაიტეხოს ენა და ამ მხრივ ყოველივე ნაკლი აიცილოს თავიდგან. მაშინ სცენაზედ თამაშობასაც უფრო ბაბედულად შეიძლებს და სიტყვების არა-ქართულად დამახინჯებითაც იმისი ლაპარაკი აღარ ეხამუშება მსმენელს. ეხლა ქ-ნ მელიქოვისას, როგორც ეტყობა, ეს გარემოება ძალიან აფიქრებს, სცდილობს წმინდა ქართულად ილაპარაკოს, უჭირდება და ამ ზრუნვით გატაცებულს მოთამაშეს როლიც კარგად ვერ მოსდის. მაგალითებრ, გუშინ-წინ ქ-ნმა მელიქოვისამ ბიძის შეშლილობაზედა სთქვა, სხვათა ცუდად ნათქვამ სიტყვათა შორის, რომ მეშინიან ვაი თუ სატკივარი ამოუვიდესო. იქნება სთქვან, რომ რა ვუყოთ, ერთი სიტყვა შესცდა და მაგისთვის გამოკიდება ღირს განა! არა, ერთი სიტყვა, რასაკვირველია, არაფერია, მაგრამ ქ-ნ მელიქოვისას საზოგადოდ ემჩნევა ასეთი ნაკლი და იმიტომ ვამბობთ.

თვით მობენეფისე ექიმის როლსა თამაშობდა და უნდა ვსთქვათ, რომ პირ-ნათლადაც შეასრულა თავისი სათამაშო. ამ როლში ჩვენ ყოველთვის ვ. აბაშიძე გვინახავს, რომელიც სათამაშოს კომიკურს ფერ[illegible] ამით დრამის სრულს გაენას აუ[illegible]ტებს და ამცირებს. ბ-ნ სვიმონიძე ნამდვილი ექიმი იყო, ღრმად დაფიქრებული მეცნიერი, შუ ხნისა და დამჯდარის ხასიათის კაცი, ამ ფერდადებული როლი ბოლომდეც ზომიერად ჩაატარა. ვგონებთ ამის მხრივ სვიმონიძის ასეთმა რიგიანმა და მოფიქრებულმა თამაშობამ შეუწყო ხელი იმ გარემოებას, რომ დრამამ თავისის დრამატიზმით დიდ გავლენა იქონია საზოგადოებაზედ და რამდენიმე მაყურებელი აცრემლიანა კიდეც.

„შეშლილიას“ შემდეგ წარმოდგენილ იქმნა ორ-მოქმედებიანი კომედია „დროებითი სიყვარული“, რომელშიაც უმთავრესს როლს ასრულებდა ყმაწვილი ქალისას ქ-ნი საფაროვისა თამაშობდა. ამ ნიჭიერ არტისტ-ქალს ქებ[illegible] არა ერთხელ გვითქვამს და ნათქმის გამეორება საჭიროდ არ მიგვჩნია. უნდა ვსთქვათ მხოლოდ, რომ ყმაწვილის ქალის როლში, ეგრედ წოდებულს „engenu[illegible]“-ში საფროვის ქალს ბადალი არა ჰყავდა, სამწუხაროდ, ძნელადაც გამოჩნდება ჩვენს სცენაზედ მოადგილე.

დანარჩენ მეორე ხარისხის როლების აღმასრულებელ არტისტებზედ არას ვიტყვით, რადგან მეტად თვალ საჩინო სათამაშო სხვას არავისა ჰქონია. ოდნავ შევეხებით ბ-ზთირაშვილის თამაშობას, რომელიც „შეშლილში“ ნელლის საქმროს, ყმაწვილის კაცის გარკინსის როლს თამაშობდა. ამ ეხლა-ხანს სცენაზედ გამოსულს არტისტს ვურჩევთ, რომ თავისს მოვალეობას უფრო გულ-მოდგინებით და თავ დადებით მოეკიდოს. მაგალითებრ, თავისის უხერხულობით ბ-ნმა ზთირაშვილმა ერთიან საცინო ის სცენა, სადაც შეშლილის როლეიგი გონებაზედ უნდა მოეყვანა ნელლისა და გარკინსის ერთად ყოფნით გაოცებული. იმის მაგიერ, რომ ნელლის მიახლოებოდა და ნაზად ლაპარაკი დაეწყო, ჰარლეგისაის

— ქალო, ხომ უნდა მომეწონოს მაინც ვინმე და შენ-კი რომ გათხოვდე, საკვირველი არ არის, იმიტომ-რომ ბევრი გყავს მთხოვნელი.

— ვინ ბევრი მყავს, აბა ვინ ბევრი! ჩემი ქმარი უეჭველად აფიცერი უნდა იყოს, დეზები ჰქონდეს ფეხებზედ და სიარულის დროს სულ წკარა-წკური გაუდიოდეს. თუ არ აფიცერს, სხვას არავის შევირთავ.

— თუ აგრე გიყვარს დეზები, ერთ თერმეტიოდე ცალს გიყიდი, გაუკეთე აი წყლის სარევს ჯოხს და მის თხოვდი, ცოტა არ იყოს გაბუტვით უპასუხა ყმაწვილმა კაცმა.

— ხა! ხა! ხა! ხელი-ხელს გაყრილი რომ მინდოდეს ქმართან გავლა, როგორ უნდა მოვახერხო, ჯოხს რომ ხელები არა აქვს! ხა! ხ! ხა!

ამ დაცინვით ამრეზილმა ყმაწვილმა კაცმა ორჯელ-სამჯერ ბოლთა ჰკრა ოთახში და დარიკო-კი ცბიერის თვალები აცმაცერად გასცქეროდა გაბუტულ მობაასეს. ამათი ლაპარაკი ყოველთვის ასე დასრულდებოდა ხოლმე. ყმაწვილს კაცს რა საგანზედაც უნდა [illegible] საუბარი, დარიკო მაშინვე [illegible] რასაცილო რასაც უპოვნიდა, კასკასით მოჰყვებოდა [illegible] კრიჭას აუკრავდა ხო[illegible] ლაპარაკი გუნებაზედ მოსულს [illegible] მგმურს. [illegible] გარეგნად ასე ვერა რი[illegible] [illegible] და იმათი მდგმურ[illegible] ხშირად გაშოლტავდა ხოლმე ყმაწვილი ქალი თავისს ტრფიალს მწარე სიტყვებით, მაგრამ ერთმანეთზედ გული-კი მაინც ძალიან ენდობოდათ და უერთმანეთოდ ვერა სძლებდნენ, ისე მიჩვეულიყვნენ. მდგმურს რომ დარიკოს მწვავე დაცინვა, სასაცილოდ აგდება არ გაეგონა და გაბუტული არ შებრუნებულიყო თავისს ოთახში საღამოზედ დასაძინებლად, სწორედ დიდს უბედურებად მიიჩნევდა. დარიკო ხომ ჰკუიდგან შეიშლებოდა, თავისი ფარვანა ყმაწვილი კაცი რომ არ გაემწვავებინა და ამ გამწვავების სიტკბოება არ ეგრძნო. შეიყრებოდნენ თუ არა ერთად, ყოველთვის შელაპარაკდებოდნენ, ერთმანეთს კაი სიტყვებს მიახლიდნენ, გაიბუტებოდნენ და მეორე დღეს ისევ დიდის სიამოვნებითართმევდნენ ერთმანეთს ხელს, კვლავ უერთმანეთოდ ვერ გაეძლოთ.

ერთმა გარემოებამ უფრო დაახლოვა ეს ახალგაზდანი. დარიკო სადღაც მეგობარ ქალთან ყოფილიყო სადამოზედ, ბევრი ეთამაშნა, გარეთ გამოსულიყო და სახლში რომ მივიდა, უგუნებოდ შეიქმნა. ყმაწვილს ქალს მთელი ტანი დაუსუსტდა, თავის ტკივილი აუტყდა, ძვლები სტეხავდა, მადა არა ჰქონდა. ორი კვირა იყო ამ მდგომარეობაში, მერე ციებ-ცხელება გაუძლიერდა. ნამცეცაანი ძალიან შეშინდნენ, იმათს მდგმურს პირზედ ღიმილი აღარ მოსდიოდა. ამ დროს ექიმმა გამოაცხადა, რომ სახადიაო, და ამ ამბავმა ხომ გული გაუხეთქა ყველას და მეზობლები ააყაყანა. ქეთევანი დებს აღარ აკარებდა დარიკოს, მეზობლები შორს გაურბოდნენ, ყველას იმისი ეშინოდა, რომ არ გადმოგვედოსო. მხოლოდ მდგმური ყოველ საღამოს ავადმყოფის საწოლთან ატარებდა და იმის ფარეშობასა და ზრუნვაში იყო. ყმაწვილი კაცი ყოველ წუთს საათსა სინჯავდა, წამალი არ დაუგვიანდეს სნეულსაო, თავის ხელით აწვედიდა ჭიქას და არ თობდა ხოლმე მარტოობით მოწყენილს ახალგაზდა ქალს. ქეთევანმა ბევრი უშალა, — შორს უარეთ, არ გადმოგედოთო, მაგრამ ყმაწვილმა კაცმა ყურიც არ უგდო ამ რჩევას. ასეთის გაჯიუტებით გაჯავრებულმა სენმა დიდხანს არ აცალა ყმაწვილი კაცი, ორის კვირის შემდეგ იმასაც შეუტია, ააცახცახ-ააკანკალა და ლოგინად ჩააგდო. იმის ავად გახდომამ ხომ მთელი აურზაური ასტეხა მეზობლებში, ყველა იმას ამბობდა, რომ ახლა დაგვერევა ეგ სენი და ყველას სათითაოდ ჩამოგვიელისო. დარიკოზედ ხმა-გაკმენდილები უცხო შვილზედ აღარ ჩაჩუმდნენ და შეუბრალებლად გაიძახოდნენ: აქ ნუ დავაყენებთ, სამკურნალოში გავგზავნოთ, თორემ ვინ არის მაგის პატრონი, ვინ უნდა მოუაროსო. ამასობაში მდგმურს სნეულება თანდათან უძნელდებოდა და ბოლოს, მეტი რა გზა იყო, სამკურნალოსათვის უნდა მიემართა.

IV

გათენდა ახალი წელიწადი. ქუჩებში მუშაობისა, ვაჭრობისა და ყოველდღიურის ღრიანცელის ხმა მისწყდა, მიჩუმ-მიდუმდა არე-მარე და იშვიათად თუ დაარღვევდა ამ სიჩუმეს რომელიმე ახალთ-ახლებში გამოწყობილი მკვიდრი, რომელიც თავის ნათლიასთან, ან ნათლი-მამასთან მიდიოდა ბედნიერის დღის მისალოცად. ყველას თავისს სახლში ჰქონდა ლხინი, ყველა თავისს ოჯახში მიელოდდა სტუმრებს და გარეთ ისე რიგად არავინ გამოდიოდა. ბუნებაცა სდუმდა, თუმცა-კი სადღესასწაულო სამზადისით სიკეთილის შვილს არ ჩამორჩენოდა. ცა ბამბის თეთრს ქულაზა ჰგავდა და დედამიწა ხომ სპეტაკად იყო რბილსა და თბილს სამოსში შებურვილი. დილა-ადრიანად მოსულს თოვ[illegible] მთელი ქალაქი გაელადლადებ[illegible], არსად ტალახი სჩანდა, არსად კენჭის მარცვალი, ან აგურის ნამტვრევი, ყველგან მოსუფთავებულიყო გზა და ხალი არ ედო, თითქოს ბუნებამ ახალს წელს გაუწყვია პატივი და სტუმარს რბილი საფენი გაუშალაო ფიანდაზად, რომ ახლად დაბადებულს ფეხები არ ეცვინოს სიარულითაო.

დილა, ყოველი ქრისტ[illegible], ერთის კვირის სამზადისის ზრუნვ[illegible] მოსვენებული, ეხლა თავისს ოჯახსა და ნამუშავარს შეექცეოდა. იმ[illegible] და ლხინისათვის ყურთამ[illegible] გულის კარები. ყველა ო[illegible] შესულის თვალს იზიდავდა [illegible] სტოლი, რომელსაც თეთ[illegible] სუფრა ეფარა და რომელზედაც უ[illegible] იყო გამწკრივებული ათას ნაირ[illegible] ზანაყი, ათას გვარი მურაბა, სასმელი, ფორთოხალი, და წითლა[illegible] [illegible] ვაშლი ხომ გროვა-გროვად იყო აკოკოლავებული. მთელ[illegible] ბეჩავს ბებია მართასაც-კი [illegible] თვეში გოზინაყი ეშოვნა სადღ[illegible], შეეტანა თავისს ქოხში, ნახევარბოთლი არაყი დაედგა და ეს ძალ[illegible] მოხუცებულიც, თითქოს [illegible] ეისმეო, ტკბილად იმერებლ[illegible]. ერთის სიტყვით, შეუძლოსაა შეძლებულის ოჯახს გოზინაყი [illegible] აკლდა, ყველა ქონებისადა გვარ[illegible] დახვედროდა დღესასწაულს, [illegible] კვლობაზედ ექმნა სამზადისი [illegible] ლით სტკბებოდა [illegible].

ამ საერთო [illegible] [illegible] და კვლავ ის [illegible] ის სიცოცხლ[illegible] და [illegible] ჰიდათ ასპარ[illegible] ხორცით სნე[illegible]

ყურადღებაც არ მიექცია, ის სულ ჰარლეიგს შესცქეროდა და ელოდდა, ალა, დრო როდის მომივა ნელლისთან ლაპარაკისა, რომ შეშლილი ამ გარემოებით ჭკუაზედ მოეიყვანოთ. შემდეგ, როცა ანიშნეს, რაღაც უხერხულად გამოუვიდა ლაპარაკი, თითქოს თავისს ნათქვამს თითონ-კი არ ამბობს, სხვის ჩაძახილს იმეორებსო.

ენის მხრივ წარმოდგენს არა უჭირდა-რა, მხოლოდ დასის მმართველობას-კი უნდა ვურჩიოთ, რომ «შეშლილია» შეასწოროს კარგად და გაამართოს, თორემ ზოგიერთი ადგილი სწორედ საშინელის ჩიქორთულის ენით არის ნაწერი, თუ არტისტების სცენიდგან გაგონილს ენას დავერწმუნეთ, რადგან თითონ პიესა ჩვენ არ წაგვიკითხავს. ამას გარდა მმართველობა დასისა კარგს იზამს, რომ წარმოდგენის დროს კულისებიდგან ჭყეტა და ყურება ყველას აღუკრძალოს. არაფრად სასიამოვნოა, რომ სცენის ფანჯრიდგან, ან კარებიდგან ვიღასიც წინ-წამოწვდილს თავსა ჰხედავს საზოგადოება და იმას ყურადღებას ის იქცევს, რაც პიესის ილიუზიას აქარწყლებს და ასუსტებს. თეატრში ხალხი, სამწუხაროდ, ცოტა დაესწრო.

მანოელიძე

ახალი წელიწადი

და

ბოსლობა რაჭაში.

აი იწურება ძველი წელიწადი. უკანასკნელი დღე დაილია და დაბნელდა, რომ ხვალ ახალ-წელიწადად გათენდეს და გაბრწყინდეს. რაჭის დაბა-სოფლებში მკვიდრნი უჩვეულებრივო ფუსფუსს შეუდგნენ. დედაკაცები აცხობენ ბასილას, ხაჭაპურებს, ქადებს, ჰკაზმავენ სტოლს (სუფრას), ვაჟები სახლის კარზე აყუდებენ გალამაზებულ (ვაკაფულ) რცხილას ტოტებს, ამზადებენ მარხილებს და ეხლა ყველა ეს ახალის წლის თადარიგია, ყველას ჰსურს, რომ პირი არ შეირცხვინოს მომავალის წლის წინაშე.

ქადებს ასე აცხობენ: ღორის ქონში ურევენ ფქვილს, მერე ამ შეზავებულ ფქვილს გათხელებულ ცომში სდებენ და აყალო მიწის კეცებზე აცხობენ. ხაჭაპურს: ხაჭოს ურევენ კვერცხში, ცომში სდებენ და აცხობენ. აცხობენ აგრეთვე ნალის, ლურსმის და სხვა ამ გვარს პურებს. ბასილა კაცსა ჰგავს, თვალებში ნიგვზის ლებანი ურჭევია. სტოლს ჰკაზმავენ ბასილით, ხაჭაპურებით, ფრთხილის (თხილი) კუკურებით, ბჟოლით (ეკლის ფოთლები), დედოფლის-ხელით (წიფლის ღეროზედ ამოდის სოკოსავით, ხელის ტოლაა). ყველა ამას ამშვენებს ღორის თავი, შუბლზე ჯვარ-გამოყვანილი.

შეკაზმულ სტოლს არ ალაგებენ ერთ-კვირამდის. ალაგებისას-კი დედოფლის ხელსა და ფრთხილის კუკურს დასწვენ ხოლმე.

რცხილის გალამაზებული ხეც კარზედ აყუდია ნათლი-ღებამდის. სიმბოლიური მნიშვნელობა ამ ხისა არის შემდეგი: რამდენიც ხეზედ კუკურია, იმდენი წერი (ძნა) მოგვივიდეს ახალ წელსაო. ნათლიღების შემდეგ დასჭრიან ამ ხეს და დასწვენ.

მარხილს წინა დღითვე ამზადებენ. ნაკოდ (დაპობილ) შეშას ზედ დაუდებენ, ამაზედ დააწყობენ ფრთხილის კუკურს, ბჟოლს და დედოფლის ხელს. დილით ვინც ადრე გაიღვიძებს, ადგება, ბასილას გაიტანს, მიუა მარხილთან, ბჟოლს, ფრთხილის კუკურებს მოჰგლეჯს, ბასილაზე დააწყობს და უკანვე დაბრუნდება. შინ შემოსვლისას იტყვის: „შემოვდგი ფეხი, გწყალობდეთ ღმერთი, მოვიდა ახალი წელიწადი შექნისა, მომკობისა; ფეხი ჩემი, კვალი ანგელოზისა; ბრაველს ამ დღეს დაესწარით ცოლით, შვილით“. შემოვა თუ არა, ბასილას სტოლზე დასდებს, მერე მობრუნდება და დიდსა და პატარას რიგზედ პირში აბაზიანს გამოავლებს. დიასახლისები-კი თავის ქმარ-შვილს ჩურჩხელებს დაურიგებენ ამ სიტყვებით: „ბრაველს ამ დღეს დეესწარ“.

წირვის მოსმენის შემდეგ სუფრაზე დასხდებიან და მხიარულობენ. უცხო კაცს ამ დღეს სახლში არ შეიყვანენ. თუ ვინმე უცხო კაცი სტუმრად მივიდა, არ უნდა დაიძახოს, არამედ კარები დააბრახუნოს.

ახალ წლის ორის კვირის შემდეგ ბოსლობა იციან. ამ დღისთვის გამოაცხობენ ხაჭაპურს, ქადებს. მერე ბავშვები ამ პურებსა და კვერცხს წაიღებენ ბოსელში. კვერცხს გადაავლებენ ყველა საქონელს და შემდეგ ერთი ბავშვთაგანი ამ კვერცხს დამალავს ბოსელშივე. მერე პირჯვარს გადიწერენ, ხაჭაპურებს გასტეხენ, ჩაილუკმებიან, თითო სტაქანს ღვინოს დალევენ და თანაც იტყვიან: „ღმერთო, საქონელი გაგვიმრავლე“. საქონელს რქებზე ღორის ქონს წაუსმენ და შინ დაბრუნდებიან და მიმავალნი იძახიან: „ბოსელ, ბოსელ!“ სახლის კარები დაკეტილი დახვდებათ. შიგ დედაკაცია. გარედგან ეუბნებიან:

— კარა კირისა!

— კარი ულლისა! ხარებმა რა შემოთვალეს?

— ულლები დაამზადეთ, ჩვენ მზათა ვართო. კარი კირისა!

— ზროხებმა რა შემოთვალეს?

— სახბორე დაამზადეთ, ჩვენ მზათა ვართო. კარი კირისა.

— კარა ულლისა. ღორებმა რა შემოთვალეს?

— საგოჭე დაამზადეთ, ჩვენ მზათა ვართო. კარი კირისა!

— კარა ულლისა! ცხენებმა რა შემოთვალეს?

— საკვიცე დაამზადეთ, ჩვენ მზათა ვართო!

კარები გაიღება. შევლენ. დედაკაცს ჯამში სიმინდის მოხელილი ქატო უჭირავს. აიღებს ამ გუნდას და კარების კედელს სტყორცნის ისე მაგრად, რომ წინწკლები გასცვივა. წინწკლები თუ ბავშვებს მოხვდა კარგიაო. შემდეგ სუფრაზე დასხდებიან. ჭამის წინად, ჩვეულებისამებრ, პატარძალი ყველას რიგზედ ხელებს დაბანინებს.

გაზაფხულზე, ბოსლიდგან საქონლის გამოყვანის დროს, ბოსლის კარის ძირეზედ ზემოხსენებულ დამალულ კვერცხს დასდებენ და მერე საქონელს გამოუშვებენ. თუ საქონელი ისე გამოვიდა, რომ კვერცხს ფეხი არ წამოჰკრა და არ გატეხა, იმ წელიწადს საქონელიც არ დაზიანდება, მთლიანად შერჩება პატრონს, პირიქით, თუ გასტეხს, საქონელიც დაზიანდებაო*).

ესმა

*) ეს ცნობები გადმოგვცა მაქ. მეტრეველმა.

დეპეშა

30 დეკემბერი

(გზაში დაგვიანდა)

პეტერბურგი. საზღვარ გარეთ ხმა არის, რომ რუსეთი წინააღმდეგია ბოლგარიის საფინანსო საქმეებისა. ამაზე „Journal de St.-Pétersbourg“-ი ამბობს: რუსეთის მთავრობამ ის იკმარა, რომ თავისი აზრი გამოსთქვა იმ ღონისძიების შესახებ, რომელიც მიიღო ბოლგარიის მთავრობამ. ეს მთავრობა შეწყნარებული არ არის და მისი არსებობა დღემდე მხოლოდ გაჭირების გამოა მოსათმენი. ბოლგარიის მმართველნი კი, არამც თუ თავ-დაჭერით არ იქცევიან, იმ თავ-დაჭერით, რომელიც საჭიროა მათთვის ამისთანა ყოფაში, არამედ აგირავებენ ბოლგარიისაცა და აღმოსავლეთ-რუმელიის რკინის გზებსაც. აგირავებენ იმ წესით, რომ გირაოდ ამლებს შეეძლოს კიდეც გასყიდვა გირაოსი, თუ ვინიცობაა სარგებელი ვერ აიღო. ასეთი საქციელი ფრიად საშიშია ბოლგარიისათვის, რომლის შესახებ ც რუსეთს, ბერლინის ხელ-შეკრულობის ძალით, პირველობის უფლება აქვს მინიჭებული.

იმპერატრიცა ავგუსტას გარდაცვალების გამო უმაღლესს სასახლეში ოთხის კვირით მგლოვიარობაა დაწესებული.

31 დეკემბერი

პეტერბურგი. „Journal de St.-Pétersbourg“-ი დასძენს გუშინდელს თავის ცნობას ბოლგარიის სესხის შესახებ, რომ ეს საქმე ბერლინის ხელ-შეკრულობის 22 მუხლის დარღვევას მოასწავებსო. იმ მუხლის ძალით რუსეთს თავდებობა აქვს, რომ ბოლგარია გადუხდის რუსეთს ოკუპაციის ხარჯს. ამ ხარჯის გადახდის წესი მოხსენებულია კონვენციაში, რომლის პირობანი 1886 წლიდამ აღარ შესრულებულა. ბოლგარიის მმართველნი აგირავებენ რკინის გზებს და ამით საშიშ ყოფაში აგდებენ სამთავროს საფინანსო მალ-ღონეს. ხოლო ეს გარემოება დიდად შეეხება იმ უფლებას რუსეთისას, რომელიც ბერლინის ხელ-შეკრულობის ზემოხსენებულის მუხლიდამ გამომდინარეობს.

1 იანვარი 1890 წლისა

პეტერბურგი. გამოცხადებულია აღრიცხვა სახელმწიფო შემოსავლისა და ხარჯებისა 1890 წლისათვის და კრებული მოხსენება ფინანსთა მინისტრისა. ჩვეულებრივი შემოსავალი 889 მილიონია, ჩვეულებრივი ხარჯი 887 მილიონი, შემოსავალი მეტია ხარჯზე 1 440,000 მან. შემოსავალი შარშანდელზე 27 მილიონით მეტია ნავარაუდევი, ხოლო ხარჯი 28 მილიონით მეტი. უფრო მატულობს შემოსავალი სახაზინო რკინის გზისა, ესე 26 მილიონით, რადგან მეტია ესლა ეს გზები. 7 მილიონს მატულობს შაქრის ბაჟი, ნავთისა, სპირტისა და ფოსტა-ტელეგრაფის შემოსავალი. ნაკლები შემოსავალი მოსალოდნელია: სასმელებისა — 3 მილიონამდე და რკინის გზების სავალდებულო გადასახადისა — 5 მილიონი. ხარჯმა მოიმატა უმთავრესად 20 მილიონი სახაზინო რკინის-გზის მომატების გამო და სამხედრო უწყებისამ 6 მილიონით იმატა ხარჯი, აქედამ 2 მილიონი იმის გამო, რომ იმიერ კას-

---

ლოგინზედ მისვენებულნი და დროთა ბრუნვის თვალ ყურის სადევნებლად არა სცხელოდათ. ზემოხსენებული ოთახიც იმავე მდგომარეობაში იყო, იგივე დუმილი და სიჩუმე ჰსუფევდა და ისევე ხშირად გაისმოდა ყრუ ხველა და ჩუმი, უნუგეშო კვნესა სნეულებისა. ჩვენს ჭაბუკს ავადმყოფს შარშან დაწყებული ბოდვა და სიცხე არც ეხლა ანებებდა თავს და გონებაზედ ვერც ერთის წლის დროთა ტრიალის სამეფო ტახტიდგან ჩამობრძანებამა და მეორის აბრძანებამ მოიყვანა. ექიმები ახალ წლის პირველ დღესაც შეიყარნენ ჩვეულებრივად გასინჯეს ავადმყოფი, უნუგეშოდ გაიქნიეს თავი, გაოცების ნიშნად ხელებიც გაასავსავეს და ისე გაშორდნენ, რომ წამალიც არა მაუციათ-რა. ან იქ წამალი რაღა საჭირო იყო, სადაც სიკვდილსა და სიჭაბუკეს, სიახალგაზდავეს ჩაევლოთ ერთმანეთისათვის მჭარ-იღლივ ხელი და მუხლ-ჩაუკეცელი ბრძოლა და ჭიდილი ჰქონდათ. მეცნიერების გასაოცრად, ეს ჭიდილი მეტად ხანგრძლივდებოდა და, აგერ უკვე ორს კვირა მეტი იყო, ბოლო არ ეღებოდა. [illegible]ები მაინც დიდის გაფაციცებით [illegible]ნებდნენ თვალ ყურს ავადმყოფის მდგომარეობას და უნდოდათ გაეგოთ, [illegible]ლი მოჭიდავე გაიმარჯვებდა [illegible]ს ძლიერს ფალავანში, სიკვდილს დასძლევდა და ნორჩს სიცოცხლეს მოაკლებდა ამ ქვეყნიურს ცხოვრებას, თუ სიჭაბუკე დასცემდა ძირს და კვლავ ფეხზედ წამოდგებოდა ფენიქსებრ განახლებული!

ახალ-წლის დილითვე ავადმყოფს ბოდვა და სიცხე მოეშვა ცოტა, რომ შემდეგ ჩვეულებრივ უფრო ძლიერად განახლებოდა, თითქოს ფალავნებმა ცოტას ხნით ბრძოლა შესწყვიტეს, რომ მუხლს ქარი ამოალებინონ და სული მოითქვანო. სნეულმა ერთი-ორჯელ წამოაჭყიტა თვალები, უგუნურად მიატარ-მოატარა და მილულა, თითქოს ძილს მიეცა და კვლავ ჩაიხვია უგრძნობლობამაო. სწორედ ამ დროს იმის საწოლს მიადგა ვიღაც თექვსმეტ-ჩვიდმეტის წლის ყმაწვილი ქალი, რომელსაც ხელსახოცში რაღაც ეჭირა გახვეული. უცხო სტუმარი ნელის, მოკრძალებულის ნაბიჯით მიუახლოვდა ავადმყოფს, ნაღვლიანად და მწუხარედ დაჰხედა და შემდეგ, თითქო გონს უნდა მოიყვანოსო, ოდნავ დახრილმა ჩასძახა:

— ადიკო!

ავადმყოფმა კვლავ გამოაჭყიტა თვალი, უგუნურად მიატარ-მოატარა, ცოტა ხანს ყმაწვილს ქალს შეაჩერა და ისევ მილულა. სტუმარმა კვლავ განიმეორა აკანკალებულის ხმით:

— ადიკო! ველარა მცნობ? აბა შემომხედე.

ადიკოდ წოდებულს თვალის წამები კვლავ შეუთამაშდა, მთელს ტანში ელვამ დაურბინა და ოდნავ შეიძრა, თითქოს გრძნობაზედ მოდისო. შემდეგ გამოახილა თვალები, შეაჩერა ყმაწვილს ქალს, მცირე სიამოვნების სიომ გადაჰკრა და გადაურბინა სახეზედ და გამხდარი, დასუსტებული ხელი გაუწოდა. გახარებულმა ყმაწვილმა ქალმა ჩამოართვა ხელი ოდნავ გონება-მოსულს ავადმყოფს და კვლავ მოიკითხა:

— როგორა ხარ! აი დედამ გოზინაყი და ქადა გამომატანა შენთვის. ქალმა სტოლზედ დაუდო ერთი კვერცხ-გადასმული ქადა და გოზინაყით სავსე პატარა თეფში. შემდეგ მოუტეხა ლუკმა და მიაწოდა. ავადმყოფმა პირში ჩაიდო, კარგა ხანს ღოღნა და რის წვალებით, როგორც იყო, ჩაყლაპა. ამ ლუკმამ, თითქო სასწაულთ-მოქმედი რამ ძალა ჰქონდაო, ავადმყოფი მოასულიერა, გონზედ მოიყვანა და თითქმის ენაც-კი ამოადგმევინა.

— შენ როგორ-ღა ხარ... ხომ მორჩი... იკითხა მისუსტებულის ხმით სნეულმა.

— რა მიჭირს. შენა ხარ, რომ არ ეშვები სენს და მაგრად დაჰპლაუჭებიხარ. დღევანდელს დღეს ადამიანიშვილი ლოგინში იწვება განა? აბა გარეთ გამოიხედე, რა ამბავია, მთელი ქვეყანა ლხინსა და მხიარულებაშია.

— ეჰ, ჩემთვის ლხინი დიდი ხანია ჭირად შეიცვალა... ან რა სიკეთეს მოველი, თუნდა მოვრჩე კიდეც... ვისთვის რად ვიცოცხლო... ვის რად ვუნდივარ მარტოხელი... აი ოჯახი რომ მქონდეს, საკუთარი კერა მომეძეებოდეს, მაშინ... ავადმყოფმა ვეღარ განაგრძო და ხმა გაკმინდა.

— შენ მორჩი და მაგაზედ ადვილი რაღა არის. შეირთე ის, ვინც უფრო მოგწონს ყველაზედ და ვისაც მოსწონხარ, და ოჯახიც გაგიჩნდება და კერაც.

ავადმყოფმა უიმედოდ გაიქნია თავი.

— ისეთი სად ვიპოვნო, რომ მეც მომწონდეს და... იმასაც მოვეწონდე?.. სად არის ისეთი?..

— იქნება სადმე, კარგად მოძებნე და იპოვი, საქალეთი რაღა შენთვის ამოვარდება.

— არა, დარიკო, ერთია მხოლოდ... რაც უნდა ბევრი მოვეძებნო, იმაზედ კარგს, იმაზედ სასურველს ვერსად ვიპოვნი და ის-კი არ მომიწონებს. ერთხელ ვნახე და იმისი სახე ეხლაც თვალ-წინ მიდგა.

— ვინ არის, დაეკითხა გაფითრებული ყმაწვილი ქალი: იქნება მოსწონდე, რა იცი? სად ჰნახე?

— კარგი, გიამბობ. მაინც სიკვდილის პირი არა მაქვს და იცოდე... ერთხელ... დარიკო, თუ შეგცოდო რამე, მაპატიე, შემინდე, ხომ მხედავ, გონება აღარა მაქვს... შარშან სწორედ დღევანდელს დღეს... ბინდი იყო... შინ მივდიოდი... კარგა მოშორებით ერთი ყმაწვილი ქალი შემხვდა... ღამეც მოჰგვიანებოდა და სახლში მარტო დაბრუნებას შიშობდა... მითხრა, გზა ვერ გამიგნიაო... რა ლამაზი იყო, რომ იცოდე!.. შენი კაბა ეცვა, აი როგორიც შენ გაცვია, და სწორედ შაგისთანავე წამოსასხამი ეხურა... დიდს ქუჩას რომ ჩამოვეცდით, ხელი ჩამომართვა, ბოდიში მოიხადა, მადლობა მითხრა და შინ შევიდა...

ყმაწვილი კაცი მცირე ხანს შეჩერდა, ამდენის ლაპარაკის არაქათი არა ჰქონდა და დასუსტდა. შემდეგ უიმედო თვალი შეაჩერა მორცხვად თავ-ჩაღუნულს ყმაწვილს ქალს და განაგრძო:

— ის რომ მომიწონებდეს... მაშინ... მაგრამ არა, ვიცი, არ მომიწონებს, ვიცი, რომ...

ეს სიტყვა არ გაეთავებინა, რომ კდემა-მორეული დარიკო უცბად გადაეხვია ავადმყოფს და პირი-სახე საბანში ჩაჰმალა...

სიჭაბუკემ დასძლია... სენის წამალიც ეს იყო...

ნათლის-ღების სწორზედ დარიკო და ადიკო ეკკლესიაში იდგნენ მღვდლის წინ, სახეზედ ბედნიერების ნათელი გადაჰფენოდათ და ბეჭდებს იცვლიდნენ...

ორანი

89 წ. 30 დეკემბერი

ჰის რკინის გზაზე უფრო ხშირი სიარული დაწესდა მატარებლისა და 1½ მილიონი იმიტომ, რომ სამხედრო უწყების ხარჯთ-აღრიცხვაში ზოგი ხარჯი ფინლიანდიის მარკებით იქმნა ნაანგარიშევი; დანარჩენი მოუნდება ოპოლჩენიის ჯარის-კაცთა საწვრთვნელად თავმოყრას, სამხედრო ბეგრის წესდებისამებრ. შემცირებულ იქმნა ხარჯი 1½ მილიონამდე სახელმწიფო კრედიტის წესის შეცვლით. არა-ჩვეულებრივ ხარჯებში გადადებულია: რკინის გზების გასაკეთებლად, გასაუკეთესებლად, გასამლიერებლად და აგრეთვე გასაწყობად 36½ მილიონი, კერძო რკინის გზების შესასყიდად 1½ მილიონი, ნავთ-სადგურების გასაკეთებლად 7 მილიონი, ჯარის სხვა-გვარად შეთოფ-იარაღებისათვის 10½ მილ. და სურსათის თადარიგის დასაჭერად 2 მილ. სულ არა-ჩვეულებრივი ხარჯი 57.818,000 მან. ეს ხარჯი უნდა გაისტუმროს მოულოდნელმა განსაკუთრებულმა შემოსავალმა 15.869,000, ხაზინის ნაღდმა თავისუფალმა ფულმა 40.508,000 და ჩვეულებრივის შემოსავალის ნამეტნაობამ 1.440,000 ამ 1890 წლისამარ. ხარჯთ-აღრიცხვაში წელს ნაკლებია ნამეტანობა შემოსავალისა ხარჯზედ, თუმცა 1888 წელს შემოსავალი მეტი იყო 58 მილიონით და 1889 წელს 9 თვის შემოსავალი 21 მილიონით სჯობნიდა 1888 წლის შემოსავალს, მაშინ-როდესაც ამავე შემოსავალს მიემატა 20 მილიონი, შემოსული 1888 წელს, მაგრამ წინანდელის ანგარიშის წესის გამო მითვლილი 1887 წლის შემოსავალზედ. წრევანდელი ხარჯთ-აღრიცხვა დაფუძნებულია იმაზედ-კი არა, რაც წინა ორმა წელიწადმა გვანახვა. შეიძლება ის ორი წელიწადი განსაკუთრებითი წელიწადები ყოფილიყო. სახეში უფრო ის მოსაზრებაა მიღებული, რომ პურისა და თივის მოსავალი 1889 წელს უფრო ნაკლები იყო, ვიდრე 1887 და 1888 წწ. ფინანსთა მინისტრი ამბობს, რომ დარწმუნებული ვარ სიფრთხილით შევასრულებთ ამ ხარჯთ-აღრიცხვას და დავიცვამთ მათ უდიდებულესობის სურვილს, რომ არა დავხარჯოთ-რა ისეთი, რაც ხარჯთ-აღრიცხვაში არ არის მოხსენებული, ვარაუდი ამ ხარჯთ-აღრიცხვისა გამართლდებაო. სახელმწიფო ვალის ცვლილება კვლავ განგრძობილ იქმნა. მინისტრი ამბობს, რომ კრიზისმა პარიჟის განაღდების კანტორისამ, რომელმაც მიიღო მონაწილეობა 1889 წლის სესხის გამოცემაში ოქროს ფულით, ზარალი არ მოიტანა, რადგან საფრანგეთის ფინანსთა მინისტრი მხნედ და მარჯვედ მოიქცა და ამ სახით ააცილა თავიდამ შიში და მრწოლა საფრანგეთის ბირჟას. 1889 წ. შესრულებულ იქმნა პარიჟის საბანკირო სახლის „როტშილდის" მონაწილეობით კონვერსია ყველა 5%-იან სესხებისა ოქროთი 485 მილიონის რაოდენობისა. ამ დროს, ვინც ჩვენის კრედიტის განკარგების მტრობაშია, ეცადნენ 1888 წლისებურად ახალის სესხისათვის ხელი შეეშალათ, მაგრამ რუსეთის ფონდების მირს დამწევნი იძლივნენ და დიდადაც დაზარალდნენ. სესხების საქმეთა შეცვლამ, იმას გარდა, რომ შეგვიმცირა ხარჯები, მოგვცა შეძლება დაზოგილის ფულით გადავგვეხადა ერთი წილი სახელმწიფო ბანკის ვალისა, სახელდობრ 23 მილიონი, რომელიც ემართა სახელმწიფო ხაზინას, მისცა რუსეთის ფონდებს ვრცელი საფრანგეთის ბაზარი და გააუმჯობესა კურსი მანეთიანისა, რომლის სიმტკიცე უფრო იმითი დამყარდა, რომ ევროპის საპოლიტიკო ყოფა შესამჩნევად გაუკეთესდა. „ისტორია იტყვის, ნათქვამია შემდეგ მოხსენებაში: თავის მართალს სიტყვას რაოდენ დიდი იყო ამ მხრით ზედმოქმედება თქვენის უდიდებულესობის სიმტკიცითა და სიმშვიდით აღსავსე, გულ-ახდილ და მშვიდობის მოყვარე პოლიტიკისა". 1888 და 1889 წწ. ხარჯთ-აღრიცხვის აღსრულებით დარჩა ხაზინაში საკმაო თავისუფალი ნაღდი ფული. იქიდამ 14 მილიონი მიეცა სახელმწიფო ბანკის ვალში ქაღალდის ფულისა, 18 მილიონი მოხმარდა შესყიდვასა და მოსპობას სახელმწიფო ხაზინის ბილეთებისას და 40 მილიონი ვარაუდი გვაქვს 1890 წელში არა ჩვეულებრივი ხარჯი გავისტუმროთ. ფინანსთა სამინისტროში რუსეთის საეკონომიო მალ-ღონის გასამატებლად, სხვათა შორის, ის ღონისძიება იქმნა მიღებული, რომ შეიცვალა ვითარება კრედიტისა სახელმწიფო სათავად-აზნაურო ბანკისა და მოქმედება იმ დაწესებულებათა, რომელთაც აბარიათ რკინის გზათა ტარიფების საქმე. ფინანსთა მინისტრი ჰხედავს და ამტკიცებს, რომ თუმცა ცოტა ხანია რაც ეს დაწესებულებანი მოქმედებენ, მაინც უნაყოფოდ არ ჩაიარა მათმა მოღვაწეობამაო. პურის ტარიფები უკვე გადასინჯულ იქმნენ და, თუმცა ეს საქმე ძნელი იყო და ზოგიერთს ნაკლულევანებას ვერ ავცდებოდით, მაინც ეს ტარიფები ეხლა უფრო უკეთესია, ვიდრე წინად იყო, როცა სრული უწესობა ჰსუფევდა ამ მხრით რკინის გზების ცილობისა და ჯიბრობის გამო, რომელიც საზარალო იყო სახელმწიფო ხაზინისა.

დასასრულ მოხსენებაში ნათქვამია: „ხარჯთ-აღრიცხვა 1890 წლისა, თანახმად თქვენის უდიდებულესობის სურვილისა, ისეა შედგენილი, რომ ბაჟი არ მოგვიმატებია არაფერზე, ხარჯი და ბეგარა მცხოვრებთათვის არ დაგვიმძიმებია. ასეთი რჩევა და ხელმძღვანელობა გვაგვიწიეთ, თქვენო იმპერატორებითო უდიდებულესობავ, რომელიც მუდამ ზრუნავთ ერის საჭიროებათათვის, და კვლავ დაგვიმტკიცეთ შეურყეველი სურვილი თქვენი ზრუნვითა თქვენითა მისცეთ რუსეთს საპატიო მშვიდობიანობა, რათა ქვეშევრდომთა მისთა დაუბრკოლებლივ აღსრულდებოდეს სურვილნი თქვენნი განსამტკიცებლად წარმოებათა და განსამატებლად ერის კეთილდღეობისა. ჩვენის სამშობლოს ყველა ქვეშევრდომნი თქვენის იმპერატორებითის უდიდებულესობისანი ერთხმად აღავლენენ ლოცვასა: ღმერთმა მისცეს კეთილი ბოლო ყოველსა ამა მეფისა სურვილსა და ღვაწლსა მისსა!"

2 იანვარი

პეტერბურგი. უმთავრესნი მოგებანი 1-ლის შინაგანის სესხის დღევანდელის ტირაჟისა შეხვდა:

№№ სერიისა	№№ ბილეთ.	მოგება
9413	24	200,000
7011	25	75,000
13593	14	45,000
13614	32	25,000
19805	17	10,000
7544	30	10,000
3306	49	10,000
2027	4	8,000
11526	31	8,000
16843	31	8,000
18511	26	8,000
9905	49	8,000
4095	14	5,000
18569	8	5,000
11494	47	5,000
10384	9	5 000
14376	46	5,000
9215	44	5,000
1269	42	5,000
11359	49	5,000

პეტერბურგი. დღეს მოგების ბილეთების ტირაჟი განაგრძეს. ათას მანეთიანი მოგება ხვდა: №№ 1850—19, 19584—32, 8472—12, 5214—32, 16397—29, 3366—25, 14124—15, 4418—2 16125—1, 7606—5, 2207—18, 11228—40, 12335—18, 14526—3, 5281—20, 14744—20, 8817—33, 8482—14, 1846—38, 14364—25.

ტავრიდის გუბერნატორი კვეილოვსკი, თავისისავე თხოვნის თანახმად, დათხოვნილ იქმნა სამსახურიდგან. კურსკის ვიცე-გუბერნატორი ლაზარევი დანიშნულ იქმნა ტავრიდის გუბერნატორის თანამდებობის აღმასრულებლად. სამედიცინო დეპარტამენტის ვიცე დირექტორის თანამდებობის აღმასრულებელი რაგოზინი დაინიშნა ამავე დეპარტამენტის დირექტორად. თურქესტანის გენერალ გუბერნატორს, გენერალ როზენბახს, რესკრიპტით უმაღლესი მადლობა გამოეცხადა თურქესტანის რიგიანის მართვა-გამგეობისათვის, თავისისავე თხოვნით დათხოვნილ იქმნა ამ თანამდებობისაგან და სამხედრო საბჭოს წევრად დაინიშნა.

მადრიდი. მეფეს უკეთესობა ეტყობა.

პეტერბურგის ბირჟა, 2 იანვარი.

	მყიდველნი	გამყიდველნი	გარიგებული
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანათიანი ოქრო .	— „	„	7 28
ტამოჟნის კუპონები . .	— „	„	144½
მანათიანი ვერცხლის ფული	— „	1 10	— „
5% პირველის შინაგანის სესხის მოგების ბილეთი	— „	245	— „
—მეორისა	— „	228	— „
—მესამისა . . .	— „	— „	220,62
გირავნობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა .	— „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა . . .	— „	— „	— „
ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისა	— „	— „	— „

განცხადებანი

„წერა-კითხვის საზოგადოების"
წიგნის მაღაზიამ
მიიღო გასასყიდად ახალი წიგნები:

	მან.	კაპ.
საყმაწვილო ამბები თ. ახათიანისა, ფასი . . .	„	10
სახალხო კალენდარი 1890 წ., ვალერიან გუნიას შედგენილი და გამოცემული	„	10
საერთო კიდლის კალენდარი 1890 წ., ექ. ხელაძის გამოცემა . . .	„	25

„ქართულის ხორის ამხანაგობა"

ბ-ნ იოს. ივ. რატილის

ლოტბარობით
ამ ორის კვირის განმავლობაში გამართავს

ქართულს კონცერტებს

შემდეგს ქალაქებსა და დაბებში: გორში, ქუთაისში, ბათუმში, ფოთში და კულაშში.

პირველი კონცერტი გაიმართება გორში სამშაბათს, 26-ს დეკემბერს.

(8—7)

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ივერია

1890 წ. 1-ს იანვრიდამ გამოვა ყოველ-დღე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ მოსდევენ კვირა-უქმეებს.

12 თვით . . .	10 მ.—კ.	6 თვით . . .	6 მ.—კ
11 „ . . .	9 „ 50 „	5 „ . . .	5 „ 25 „
10 „ . . .	8 „ 75 „	4 „ . . .	4 „ 70 „
9 „ . . .	8 „ — „	3 „ . . .	3 „ 50 „
8 „ . . .	7 „ 25 „	2 „ . . .	2 „ 50 „
7 „ . . .	6 „ 50 „	1 „ . . .	1 „ 75 „

საზღვარ-გარეთ დაბარებული ეღირება 17 მან. მთელის წლით. სოფლის მასწავლებელთ „ივერია" მთელის წლით დაეთმობათ 8 მან. ტფილისის გარედ მცხოვრებთ უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ, Въ редакцію газеты „ИВЕРІЯ".

თუ ტფილისში დაკვეთილი გაზეთი ტფილისის გარეშე ადრესზედ შესცვალა ვინმე, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის ადრესის შეცვლაზე—40 კაპ.

თუ თვის განმავლობაში დაიკვეთა ვინმემ გაზეთი არა მთელის წლით, იმას მხოლოდ შემდეგის თვის პირველ დღიდგან გაეგზავნება. განცხადებანი მიიღებიან გაზეთის რედაქციაში.

ფასი განცხადების დაბეჭდვისათვის:

ა) მეოთხე გვერდზედ თითოჯერ სტრიქონი 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბ) სრული უკანასკნელი გვერდი 30 მანათი, ხოლო პირველი გვერდი—60 მანათი. რიცხვი სტრიქონებისა გამოიანგარიშება იმის კვალობაზ, რამდენს ადგილსაც დაიჭერს 25 ასო გაზეთის ტექსტისა.

ხელ-ნაწერი და საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორრესპონდენციები) რედაქციის სახელობაზედ უნდა გამოიგზავნოს. მიღებული ხელ-ნაწერები, თუ საგაზეთო წერილები, თუ საჭიროება მოითხოვს, ან შემოკლებულ, ან შესწორებულ იქმნება. არ-დასაბეჭდს ხელ-ნაწერებს, თუ ერთის თვის განმავლობაში პატრონებმა არ მოიკითხეს, მერე რედაქციას ვეღარ მოსთხოვენ.

არა გვარს მიწერ-მოწერას არ დასაბეჭდთა ხელ-ნაწერებისა და წერილების შესახებ რედაქცია არა კისრულობს.

პირდაპირ მოლაპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალი იქნება ყოველ დღე, კვირა-უქმეებს გარდა, პირველ საათიდგან სამ საათამდე და საღამოობით 7-დგან 8 საათამდე.

რედაქცია იმყოფება: კუკიაში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, თ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21.

ამ დღეებში გამოვიდა და იყიდება სარქისოვის მაღაზიაში, წერა-კითხვისა და სხვა წიგნის მაღაზიებში

ვრცელი, შევსებული

საქართველოს კალენდარი

1890 წლისა

გამოცემული

ვალერიან გუნიას მიერ

გრ. ყიფშიძის რედაქტორობით.

საქართველოს კალენდარში სულ 12 განყოფილებაა

პირველ განყოფილებაში წმინდა საკალენდარო ცნობანია მოთავსებული; მეორეში—საზოგადო მიმოხილვაა კავკასიისა და საქართველოსი და მოხსენებულია დაწვრილებით სივრცე მიწა-წყლისა, რაოდენობა მცხოვრებთა, საადმინისტრაციო დანაწილება, გაჭრობა და აღებ-მიცემა, სწავლა-განათლება, წყარონი საეკონომიო ყოფა-ცხოვრებისა და სხვა; მესამეში—საადმინისტრაციო მართვა-გამგეობის ვითარებაა აწერილი და წინ უძღვის წერილი ა. ფრონელისა კავკასიის საადმინისტრაციო წეს-წყობილების შესახებ; მეოთხეში—სამოსამართლო დაწესებულებანია აწერილი და წინ უძღვის ნ. ყ—ის წერილი სამართლის შესახებ ჩვენში; ამავე განყოფილებაშია ნიმუშები ზოგიერთის საჭირო ქაღალდების შედგენისა და სხვა; მეხუთეში—აწერილია ფოსტა-ტელეგრაფისა და გზების წესები კავკასიაში და წინ უძღვის წერილი გ გ-სი გზების ვითარების თაობაზედ; მეექვსეში—საქართველოს ეკლესია და სასულიერო მთავრობაა აწერილი და წინ უძღვის წერილი ნ. მნათობიძისა საქართველოს საეკლესიო იერარქიის შესახებ ძველად; მეშვიდეში—საერო და სასულიერო სწავლა-განათლების ვითარებაა აწერილი და წინ უძღვის ა. ფრონელის წერილი სწავლა-განათლების შესახებ საქართველოში. აქვეა ცალკე ნაწილად: სამეცნიერო, საქველ-მოქმედო, სამადლო და სხვა საზოგადოებანი ჩვენში; მერვეში—რუსეთის იმპერია და ქვეყნიერობაა მოკლედ აღწერილი; მეცხრეში—საექიმო, საოჯახო, სამეურნეო და სხვა გამოსადეგი ცნობანია მოთავსებული და წინ უძღვის ვ—ის წერილი: თავის მოვლა-შენახვის გამო; მეათეში—საკრედიტო დაწესებულებანი, ვაჭრობა და ყოველ-გვარი ანგარიშის გარემოებაა; წინ უძღვის წერილი გ. მაიაშვილისა: მოკლე მიმოხილვა წარმოება-აღებ-მიცემისა ჩვენში ძველად და ახლა; მეთერთმეტე სალიტერატურო განყოფილებაა და, ზაქელის საკუთარ ლექსებსა და თარგმნილებს გარდა, შეიცავს შემდეგს წერილებს: ღვინია გადაიჩეხა, მოთხრობა ეგ. გაბაშვილისა; ამბავი ფერია, ქართული ლეგენდა ესომისა; თვით-მმართველობა გურგენისა; ამბავი სიყვარულისა, მოთხრობა მატილდა სერაოსი, სიტყვა ვიქტორ ჰიუგოსი, ბიოგრაფიები კავკასიის მოღვაწეთა; ამიცან და რა არი, დ. სოსლანისა, ჩვენის ცხოვრების გზა-კვალი, გრ. ყ—ძისა. მეთორმეტე განყოფილებაში მოთავსებულია ადრესები, წინასწარმეტყველებანი 1890 წლისა და განცხადებანი,

საქართველოს კალენდარში 550 გვერდია in 16°

ფასი უყდოდ ათი შაური, მოეარაყებულის ყდით ერთი მანათი.

Доз. ценз. Тифлисъ 3-го Января, 1890 г. სტამბა ე. გ. მესხისა. (Типографія Е. Г. Месхи. пом. Т. Д. З. Банка на Фрейлинской ул.). რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავა